

První nález netopýra vroubeného (*Pipistrellus kuhlii*) v Čechách (Chiroptera: Vespertilionidae)

First record of *Pipistrellus kuhlii* in Bohemia, Czech Republic
(Chiroptera: Vespertilionidae)

Břeněk MICHÁLEK¹, Petr ŠRÁMEK² & Josef HOTOVÝ³

¹ Záchraná stanice pro volně žijící živočichy ZO ČSOP JARO Jaroměř, Národní 83, 551 01 Jaroměř; breneklichalek@seznam.cz

² Zoo Brno a stanice zájmových činností, p.o., U zoologické zahrady 46, 635 00 Brno

³ Museum východních Čech v Hradci Králové, Eliščíno nábřeží 465, 500 01 Hradec Králové

došlo 2. 3. 2017

Abstract. The Kuhl's pipistrelle (*Pipistrellus kuhlii*) was recorded in Bohemia for the first time. An adult female was found in a house in the Hradec Králové town during reconstruction on 18 January 2016. The bat was transported to a wildlife rescue station in Jaroměř and kept until April, then it was released in good condition.

Key words. Kuhl's pipistrelle, distribution, Bohemia.

Netopýr vroubený či jižní, *Pipistrellus kuhlii* (Kuhl, 1817), původně typický druh Středomoří, během posledních 40 let rozšířil svůj areál v Evropě o téměř 400 % (ANCILLOTTO et al. 2016). Tato rychlá expanze severním směrem přes velkou část kontinentu je mezi netopýry nezvyklá (SACHANOWICZ et al. 2006). Jeho výrazná euryvalence a adaptabilita jsou pro zvětšování původního areálu dobrými předpoklady (ANCILLOTTO et al. 2016).

První záznamy o šíření netopýra vroubeného z jeho původního areálu na sever pocházejí z východní Evropy (STRELKOV et al. 1985). V západní části Evropy bylo jeho šíření zaznamenáno ve Francii (LEGER 1992), v Bulharsku (IVANOVA & POPOV 1994), Maďarsku (FEHÉR 1995) a v Rakousku (BAUER 1996). Následovaly nálezy ze Srbska (PAUNOVIĆ & MARINKOVIĆ 1998), Polska (SACHANOWICZ et al. 2006, POPCZYK et al. 2008), Slovenska (CELUCH & ŠEVČÍK 2006, DANKO 2007), či Rumunska (IFRIM & VALENCIUC 2006, DRAGU et al. 2007).

V České republice byl první netopýr vroubený (samice) odchycen ve Znojmě 25. srpna 2007 (REITER et al. 2007). Druhým jedincem tohoto druhu byla samice chycená 2. prosince 2010 poblíž místa prvního odchyty u Znojma, což prokázalo jeho zimování na území České republiky. Poté byla 18. května 2012 do sítě odchycena gravidní samice, která v zajetí porodila dvě mláďata (WAWROCKA et al. 2012). Poslední moravské nálezy jsou z Olomouce 26. srpna 2014 a 8. září 2014 (J. ŠAFÁŘ & E. TOŠENOVSKÝ, ústní sdělení) a z okolí Brna, kde se jeden samec dostal 15. listopadu 2016 do péče v záchrané stanici pro volně žijící živočichy v Jinačovicích.

Dne 18. ledna 2016 byli nalezeni dva netopýři v rekonstruovaném špaletovém okně domu v Hradci Králové (Gočárova ulice). Jeden z nich byl druhově určen, druhý z dvojice ulétl před determinací. Určený jedinec byl netopýr vroubený (*Pipistrellus kuhlii*), jedná se tedy o první záznam tohoto druhu v Čechách. Určení druhu jednoznačně potvrdilo vyšetření zubních znaků. Netopýr byl převezen do záchrané stanice

pro volně žijící živočichy v Jaroměři. Jednalo se o samici, jejíž hmotnost byla 6,5 g a délka předloktí 35,3 mm. V péči byla držena do 5. dubna 2016, kdy byla v dobré kondici vypuštěna na místě nálezů. Plášť zmíněné budovy byl ohledán 4. března 2016. Přístupné možné úkryty štěrbinových netopýrů byly prozkoumány pomocí endoskopické kamery. Přestože byly kontroly negativní, množství potenciálních úkrytů, které nebylo možno z důvodu nedostupnosti zkontrolovat, nevylučuje přítomnost dalších jedinců netopýrů vroubených či jiných druhů.

Šíření teplomilných druhů obratlovců i bezobratlých živočichů do severněji položených oblastí je fenoménem především posledních let. Faunu netopýrů ČR tak obohatil i netopýr Saviův (*Hypsugo savii*), zaznamenaný poprvé 21. května 2001 v Žabčicích u Brna (GAISLER 2001), a nejnověji létavec stěhovavý (*Miniopterus schreibersii*) zastižený v Hranické propasti 21. dubna 2011 (BARTONIČKA & JEDLIČKA 2011). Nález netopýra vroubeného ve východních Čechách odpovídá předvídanému trendu v expanzi tohoto druhu na sever. V současnosti se jedná o jeden z nejsevernějších záznamů tohoto druhu, zvláště pokud platí předpokládané okolnosti nálezů v Nizozemí a ve Velké Británii, totiž náhodné zavlečení kamionovou dopravou (DIETZ et al. 2009). Nejnovější poznatky o taxonomii netopýra vroubeného tuto skutečnost rovněž podporují. Netopýři vroubení z Polska náležejí populacím geneticky odlišným od středomořských (nominotypických) populací *P. kuhlii*, které se rozšířily do západní části střední Evropy včetně ČR, a představují odlišný taxon, *P. k. lepidus* (SACHANOWICZ et al. 2017).

Obr. 1. Netopýr vroubený (*Pipistrellus kuhlii*) nalezený 18. ledna 2016 v Hradci Králové (foto Břeněk MICHÁLEK).

Fig. 1. The Kuhl's pipistrelle (*Pipistrellus kuhlii*) found in Hradec Králové on 18 January 2016 (photo by Břeněk MICHÁLEK).

Obr. 2. Budova v Hradci Králové s označením místa nálezu (foto Břeněk MICHÁLEK).

Fig. 2. The building in Hradec Králové, the place of finding is marked with an arrow (photo by Břeněk MICHÁLEK).

LITERATURA

- ANCILLOTTO L., SANTINI L., RANC N., MAIORANO L. & RUSSO D., 2016: Extraordinary range expansion in a common bat: the potential roles of climate change and urbanisation. *The Science of Nature*, **103**(15): 1–8.
- BARTONIČKA T. & JEDLIČKA P., 2011: First record of *Miniopterus schreibersii* in the Czech Republic (Chiroptera: Miniopteridae). *Lynx, n. s.*, **42**: 83–89.
- BAUER K., 1996: Ausbreitung der Weißbrandfledermaus *Pipistrellus kuhlii* (Kuhl, 1819) in Österreich (Chiroptera, Vespertilionidae). *Mitteilungen Landesmuseum Joanneum, Zoologie*, **50**: 17–24.
- CELUCH M. & ŠEVČÍK M., 2006: First record of *Pipistrellus kuhlii* (Chiroptera) from Slovakia. *Biologia, Bratislava*, **61**: 637–638.
- DANKO Š., 2007: Reprodukcia *Hypsugo savii* a *Pipistrellus kuhlii* na východnom Slovensku: ďalšie dôkazy o ich šírení na sever. *Vespertilio*, **11**: 13–14.
- DRAGU A., MUNTEANU I. & OLTEANU V., 2007: First record of *Pipistrellus kuhlii* Kuhl, 1817 (Chiroptera: Vespertilionidae) from Dobrogea (Romania). *Archives of Biological Sciences, Belgrade*, **59**: 243–247.

- DIETZ C., VON HELVERSEN O. & NILL D., 2009: *Bats of Britain, Europe and Northwest Africa*. Bloomsbury Publishing, London, 398 pp.
- FEHÉR C. E., 1995: A fehrszlű denevér (*Pipistrellus kuhli*) első Magyarországi adatai. *Denevérkutatás*, **1**: 16–17.
- GAISLER J., 2001: A mammal species new to the Czech Republic – Savi's pipistrelle *Hypsugo savii*. *Folia Zoologica*, **50**: 231–233.
- IFRIM I. & VALENCIUC N., 2006: *Pipistrellus kuhli* Kuhl, 1819, a new reported species for the chiropteran fauna of Moldavia (Romania). *Travaux du Muséum National d'Histoire Naturelle 'Grigore Antipa'*, **49**: 359–363.
- IVANOVA T. I. & POPOV V. V., 1994: First record of *Pipistrellus kuhli* (Kuhl, 1819) (Vespertilionidae, Chiroptera, Mammalia) from Bulgaria. *Acta Zoologica Bulgarica*, **47**: 79–81.
- LEGER F., 1992: Sur la présence de la pipistrelle de Kuhl, *Pipistrellus kuhli* [Kuhl 1819], en Eure-et-Loir, Loir-et-cher et Sarthe. *Bulletin Scientifique de la Société des Amis du Muséum de Chartres et des Naturalistes d'Eure-et-Loir*, **11**: 2–5.
- PAUNOVIĆ M. & MARINKOVIĆ S., 1998: Kuhl's pipistrelle *Pipistrellus kuhli* Kuhl, 1817 (Chiroptera, Vespertilionidae) – a new species in the mammal fauna of Serbia, with data on its Balkan distribution range, status and ecology. *Proceedings of the Fauna of Serbia, Natural and Mathematical Sciences*, **5**: 167–180.
- POPCZYK B., LESIŃSKI G., BAUMANN A. & WOJTOWICZ B., 2008: Kuhl's pipistrelle, *Pipistrellus kuhli* (Kuhl, 1817) or *Pipistrellus lepidus* Blyth, 1845, in Central Poland – accidental record or a result of expansion? *Nyctalus (N. F.)*, **13**: 279–281.
- REITER A., BENDA P. & HOTOVÝ J., 2007: First record of the Kuhl's Pipistrelle, *Pipistrellus kuhli* (Kuhl, 1817), in the Czech Republic. *Lynx, n. s.*, **38**: 47–54.
- SACHANOWICZ K., WOWER A. & BASHTA A.-T., 2006: Further range extension of *Pipistrellus kuhli* (Kuhl, 1817) in central and eastern Europe. *Acta Chiropterologica*, **8**: 543–548.
- SACHANOWICZ K., PISKORSKI M. & TEREBA A., 2017: Systematics and taxonomy of *Pipistrellus kuhli* (Kuhl, 1817) in Central Europe and the Balkans. *Zootaxa*, **4306**: 53–66.
- STRELKOV P. P., UNKUROVA V. I. & MEDVEDEVA G. A., 1985: Novye dannye o netopyre Kulâ (*Pipistrellus kuhli*) i dinamika ego areala v SSSR. *Zoologičeskij Žurnal*, **64**: 87–97.
- WAWROCKA K., BARTONIČKA T. & REITER A., 2012: *Pipistrellus kuhli*, a bat species breeding and hibernating in the Czech Republic. *Vespertilio*, **16**: 351–356.